

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

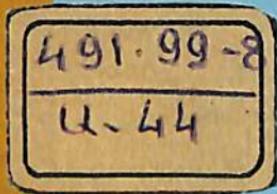
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3228

1876

Item 479

Հայուսարակութիւն Կովկասեան գրա-
վաճառանոցի Զ. Գրիգորեան և ընկ.

ԱԽՈՒՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

Ա. Ա. Զ. Բ. 8. Պ. Բ.

Գ. Բ. Ե. և Ա. Պ. Գ. Ո. Լ.

Երկրորդ տիպ

Աշխատավոր Թիւն Դ. Աղաբենց.

Տ. Փ. Ե. Պ. Ա.

Կ. Տաղարանի Յափշաննիսի Մարտիքանական.

1876

491.99-8

Ա-44

2002

2010

Сарм.
479.

Հրատարակութիւն Կովկասեան գրա-
վաճառանոցի Օ. Գրիգորեան և ընկ.

491.99.8
Ա-44

ՈՒՍՈՒՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ

Ա. Ռ. Ա. Զ Ի Ն Տ Ա Ր Ի

ԳՐԵԼ և ԿԱՐԴՈԼ

ՀԿ 28/02

Երկրորդ տիպ

Աշխատասիրութիւն Դ. Աղայեանց.

Տ Փ Խ Ի Ս

Ի Տպարանի Յովհաննիսի Մարտիրոսեանց.

Հայր Ամենայինի Տիգիսավազութիւնը
քաջ և առելութիւնը. Զ. Գրիգորիանինի

U'UUAUUA

מִתְּבָאֵל מִתְּבָאֵל

中華書局影印

Дозволено цензурою. Тифлисъ. 22 Сентября, 1876 года.

50489-wh

Հայոց պատմություն

36217-66

四百四十七

Типографія Мартirosianца, на Орбеліановській вул. № 5.

a781

1

A handwriting practice sheet featuring five rows of horizontal lines. Each row contains a series of cursive strokes: the first row has '+' shapes, the second has '/' shapes, the third has 'H' shapes, the fourth has 'M' shapes, and the fifth has 'W' shapes. The strokes are written in black ink on a light-colored background.

rrrrrrrrrrrrrrrr

rrrrrrrrrrrrrrrr

n n n n n n n n

n n n n n n n n

p p p p p p p p

p p p p p p p p

f f f f f f f f

f f f f f f f f

y y y y y y y y

y y y y y y y y

z z z z z z z z

z z z z z z z z

A A A A A A A A

A A A A A A A A

t t t t t t t t

t t t t t t t t

r r r r r r r r

r r r r r r r r

р р р р р р р р

р р р р р р р р

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

и и и и и и и и

f f f f f f f f f f f f
 f f f f f f f f f f f f
 r r r r r r r r r r r r
 y y y y y y y y y y y y
 y y y y y y y y y y y y
 y y y y y y y y y y y y
 y y y y y y y y y y y y
 o o o o o o o o o o o o
 y y y y y y y y y y y y

f f f f f f f f f f f f
 o o o o o o o o o o o o
 q q q q q q q q q q q q
 t t t t t t t t t t t t
 y y y y y y y y y y y y
 y y y y y y y y y y y y
 y y y y y y y y y y y y
 y y y y y y y y y y y y
 z z z z z z z z z z z z
 r r r r r r r r r r r r

a a a a a a a a a

p p p p p p p p p

P P P P P P P P P

x x x x x x x x x

ff f f f f f f f f f

t t t t t t t t t t

ff f f f f f f f f

ll l l l l l l l l

l v l v l v l v l v

A A A A A A A A A

v v v v v v v v v

if if if if if if if

if if if if if if if

ip ip ip ip ip ip ip

ti ti ti ti ti ti ti

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

U K G Y P H 2 h
R P A B F I J U 3 f
H Z Y E V R Y H
G N Z Y L M W
J M P Y R Y
P O F

XII

Հայութիւնը պատկանում է Աս-
տված, ինչ Արքան է Անու-
շանը. Արքան է առաջնորդ
առաջի ու առաջնորդ, առա-
յին առ այս փոփոք իւ,
Քառա զիւ հանգաւոց լովի
ու վճարուած ից իւ Եր
առաջի այս առաջնորդ

Արդաշյան Յարշտի աշխարհական ու
մեջ աշխարհ պարզացնելու աշխարհական
հայության գործությունը:

m p q y l y y f n p d f t c
f n d g h z q z k v j u g b n q
b u q g u u f y p r y i f f n i
f p

4.

Մարտիրոս

տատ, մատ, արտ, սիմ, միտ, մաս, սիրտ,
սար, սիլտ, սամի, մասխ, մասրի, սորտ,
սոմար, սոսի, մորի, մարի, տարի, արմատ,
ատամ, արամ, մարմար, մարիսմ, ատամ,
արարտ, մարտիրոս, ասա, արամ, արի
մի մատիտ տամ տար տատիս:

5. ամենայն

Մարտիրոսը գնաց

արամը գնաց — մինասը մնաց տանը —
տիղբանը գնաց սար — զրիվորի մատիտը
տանը մնաց — սարդիար ասաց տիղբանին.
մի՛ մնար տանը — տիղբանի տատը գնաց
ամարտոց —

Աստ բարդ պահանջ այս պահ

6. ամենայն
Մարտիրոսը գնաց ուսումնարան
Մ Հ Ա Ս Ա Տ Տ Տ

Մարիսմն ու Տիգրանը գնացին ու
ուսումնարան: — Արամը մնաց ուսումնա-
րանումը մի տարի ու մի ամիս: — Մի-
նասը ուսումնարանից գնաց տուն: — Ա-
րամի տատը Մարտիրոսին ասաց մի՛
մնար տանը, գնա՛ ուսումնարան: — Մար-
գիսն ու Տիգրանը ո՞ւր գնացին: — Մար-
գիսն ու Տիգրանը միսամին գնացին տուն:

Մ ա տ գ ն ց ր ո ս ի լ ո ւ
Մ Հ Ա Ս Ա Տ Տ Տ
Մարիսմ, ո՞ւմ տուիր Արամի մա-
տիտը: — Արամի մատիտը տուի Մար-

(*) Համկացնել պիտուարի և վերօնիշափ գործածոթինը, այլ
էլ միւս առողջութեան նշանների և ենթամնայի, երբ որ հան-
դիպին:

տիրոսին: — Այնաս, ո՞ւր զնաց Սարգիս: — Սարգիսը զնաց տուն: — Երամ զնա աստին ասա մի մատանի տուր Այնասին: — Վարփամ, զնա խնացիր տիրացու Սարգիսն ուր զնաց: — Տիրացու Սարգիսը զնաց դարձն տանի տուն, նա տանը առնար դարի տնի, մի սունար դարնանի:

8.

Մոխտիրով զնաց ուստմարան իսկ իսկ Երշակը մնաց տանը

Կ Հ Ը

Երամը զնաց ուստմարան, իսկ Սարգիսն ու տիրաներ մնացին տանը: — Երշակը մի շամամ ունի, իսկ Վարփամը մի մատանի: — Վարգարիսը մի շատ ուր մլրատ ունի: — Գիրակոսը մի կարս զինի ունի, իսկ Վարկոսը ինը կարս: — Ծոշանթիր մի կարմիր մատիտ ունի:

Կ Հ

ա բ դ է կ կ մ ն շ ո ս ո մ լ ց զ ո ւ

Ա ն Գ դ

Ծոշանիկ, զնա մաշկակարին ասա. Վարփամին մաշիկ տուր: — Վանուկի մշակն ո՞ւր զնաց: — Վանուկի մշակը զնաց Վոշ: — Կա մի տարի մնաց Գրիգորի տանը: — Եմարանոցումը կորցրի իմ մատանին: — Տատիս ասացի մի ուրիշ մատանի տուր: — Եա ինը մատանի ունի: — Ծոշանը նորանից շատ ունի: — Վիսակը շատ շագանակ ունի: — Վարգարիս, արի գրիր — կուկու, կարկուտ, կտոր, կտուր, որագ, նուշ անուշ, մուշտակ: — Սարգիսը մի սիրուն մուշտակ ունի. — Տիրգրանը մի շիշ անուշ զինի ունի:

Դա պահպան է առ անշահան առջ պահպան
առ առ անշահան առ անշահան առ առ անշահան

10.

Մարտիրոսը գնաց ուսումնարան, իսկ Արշակը մնաց տանը:

Արշակին չուղեցան տանել ուսումնարան

Ս Ա Ս Ն Ը Կ
Տիգրանին չուղեցան տանել ուսումնարան: — Արամին ուսումնարան տանել չուղեցան: — Վիասկին չեն ուզում տանել ամարանոց: — Ծոշանիկը չի ուզում դնալ տուն: — Մաշկակարը Ծոշանիկին մաշեկներ չըտուեց: — Վիրակոսը շատ չի ուշանում տանը: — Գալուստը չի գալիս ուսումնարան: Մարիամ, ի՞նչ լսեցիր ուսումնարանում:

Է Լ Պ Ե

11.

ա գ ե գ լ ե լ կ մ ն շ ս
ա ա լ ց ու
օ ւ ե

Գալուստը երկու աետրակ ունի: — Մարիամը մեր տառիցը աետրակ չի ստանում: — Նուշանիկը մի շատ

միլուն շալ ունի: — Մակարը շատ ուշ չի գալիս տառիցը: Արրաջիսը միշտ չի գալիս ուսումնարան: — Քրիդուրը չի գալիս իւր աետրակը: — Գալուստը մնուշ կերակուր չի սիլում: — Նրեմիան չի ուզում զբել: — Ես զբել շատ եմ սիլում ու միշտ գալում եմ ուսումնարանուն ու տանը: — Տիգրանը երեկ մի նամակ գրեց Արամին: — Ախակը Մարտիրոսից նամակ չի ստանում: — Ես երեկ մի նամակ գրեցի Գալուստին: — Ես զբանը ինչին են ասում լսր, լսրիան, լիամ, իլիկ, գալսն, զանգակ:

12.

Մարտիրոսը գնաց ուսումնարան, իսկ Արշակը մնաց տանը. Արշակին չուղեցան տանել ուսումնարան,

ասացին դու դեռ փոքր ես

Արշակին ասացին. դու դեռ փոքր ես:
Մարկոս, դու փոքր չես: — Տիգրանի մատները դեռ շատ փոքր են: — Վինասը մի փոքրիկ փուռան ունի: — Գրիգոր, դու ինչո՞ւ քո փուռանը չես փոփուացընում: — Մարգարիտ, դուք ինչո՞ւ չը պնացիք ամարանոց: Մարիամ, մաիք քատին

ինչո՞ւ չես քաշոմ: — Արշակ, մատիսոր
տար Մարտոքին տուք: Մարդարիտ,
դու քանի՞ քարեղիչ ունիս: Տիգրան,
դու անտառ չե՞ս գնում: — Մարիամ,
դու դեռ չես իմանում: զբել-մլրատ,
դանակ, կացին, կառը, կուռը, գառը,
նուռը, դուռը, եզր, փուռը, գդալ
դաս, դասատուն, փառը, փոկ, փակ,
փոս, մենք, դուք, մենք չենք գնում:

Դ Ռ Փ Ք

13.

մ դ կ հ դ ը ի լ է հ մ ն շ ո ւ չ
ո ւ ո ւ ո ւ ը ց փ ք ո ւ
մ ի ո ւ թ ո ւ օ ւ գ ո ւ թ ո ւ

Տիգրանի քեռին ամարանոցումը մի տուն շինեց: —
Մենք գնացինք ամարանց ու նորա տանը մնացինք
երեք ամիս: — Մենք չուզեցանք ամարանոցումը շատ
մնալ ու չըգալ տուն: — Ես իմ տժողին ասացի. շուտ
արս գնանք:

Գալուստն ու Զոնագանը զրեցին իրանց գասկը,
իսկ Սարգիսն ու Սրամը կարգացին: — Մինան ու
Միստիկ մատիս ու զրիչ ըսնին, իսկ Նուշանիկն ու
Խարդարթողը քանոն ու տետրակի: — Նորանք իրանց
քանաններն ու տեարակները տանն են մառացել:

Արամ դու զրիչն ինչո՞ւ ես կորցրել: — Սար-
զիս, ում տուիր քանոնդ: — Մարիամ, ինչո՞ւ կորցրել
մատիպ: — Տիգրունիկ, ի՞նչ արիր մասանիդ: — Նու-
շանիկ, ինչո՞ւ զասդ չոփեցիր երեկ: —

14.

Մարտիրոսը գնաց ուսումնարան, իսկ Արշակը մնաց
տանը. Արշակին չուզեցան տանել ուսումնարան,
տօսցին դու դեռ փոքր ես,

Բ ա ն չ ե ս չ ա ս կ ա ն ա լ

Փ փ Ը ը և և հ

Արշակին ասացին դու բան չես չա-
կանում: — Փոքրիկ մանակները շատ քիչ
բան են չառկանում: — Մարտիր մանուկ-
ները շատ բան կը չառկանոն: — Բարե-

սիրու մանուկը չար բան չի անիլ: — Փոք-
րիկ աշակերտների մատնելը բարակ բա-
րակ են լինում: — Ըարեկամի հետ չաց
կեր; առ ու տուր մի անիլ: — Հարուստու-
հագուստի չի մտիկ տալ: — Հանարք
չըհանաք չեն շնիլ: —

F S

15.

Ա Ս Ս Ն Ե Գ Կ Զ Ե Փ Բ Հ
Ես գեռ պոքը եմ; նոր եմ նկանել կարդալ ու
զբել: — Կարդալու համար ես ունիմ դասագիրք, իսկ
զբելու համար մի քանի աետքակ: — Ես հիմա զի-
աեմ շատ բառեր զբել ու կը զբեմ ահա. — մանու-
շի, նարզիզ, սեհան, քոնդար, համեմ, դամբուլ
շըլը, հուն, շամամ, չամիւ, հազնել, մաշել, հանդ-
չել, հանդցնել լսել լսելք, ուտել ուտելք, զնդար
զնդանդար, զնդանդանել դնդար, դնդանդար, զնդան-
դանել:

16.
Մարտիրոսի զնաց ուսումնարան, իսկ Սրբակը թաց
ուսումնարան, Սրբակին չուղեցան տանիկ ուսումնարան,
տասցին դու գեռ փոքր ես, բան չես հասկանալ
Երբ որ մեծանաս, քեզ էլ կը տա-
պահան նենք վարժարան:

Տիգրան, դու որ մեծանաս, շատ մեծ
մարդ կրդառնաս: — Ոխակ, դու, երբ որ
մեծացար, բերին վարժարան: — Ինչին
են ասում վարժարան: — Ուսումնարանին
են ասում վարժարան: — Ո՞ի ժամանակ
Սրբակին էլ կը բերեն վարժարան: —
Տիգրանը ժամումը կարդում է ու շատ
վարժ է կարդում: — Վարիանին իր բա-
ժին ծիրանը ինքը չի կերել, տուել է
իրանց Վարդանին, Վակարը մածուն
չի ուտում: ասում է ես սեր եմ ու-
զում: — Վարդիար զգալով մածուն չի ու-
տում, մատներով է ուտում ու շուտ շուտ
լիզում: — Գրգալով պէտք է ուտել: — Վա-

պէտք է գնամ ժամ: — Արամը պէտք է
պրէ, իր դասերը: — Վահնա աշակերտ պէտք
է գրէ իր կարդացածը: Ես չիմա զի-
տեմ ինչպէս պէտք է գրել — որ, երբ որ,
որ որ, ինչոր, որդի, ոռմի, որբ, ոտք,
ով, ով պեսց, ով մնաց, ով ասաց,
կով, հով, ծով, Աստուծով, ծծով, բա-
րով, տարով:

Ճ է Գ կ

ու ով, որ յասի: — այսուով յանի
այս: — այսու եղանի այսոյն, պատճեն
այսունինու: — այսու եղանի նույն ու
խանուն: Ու — այսու եղանի նույն ու

— անբարդութեան է ը է ը է է է է է
հ մ ն շ ո չ ո չ ո չ ո չ ո չ ո չ
գ փ ը ու

Ա ս թ Ս ա թ Ծ Գ Կ Զ Ե Փ Բ Հ Ե

Մեծ մարդիկը ասում են. ուսումը գովական բան
է: — Ինչ որ սովորովի է, շատ հեշտ է. ուսումը
սովորովի բան է, ուրեմն դա էլ է հեշտ: — Պատճէ.
որ շատ կարգամէ փարծ կարգալ կրամփեմ: որ շատ
գրեմ, փարծ դրել կրամփեմ: Երկրագործք փար
ցանք է անում: դա նորա արհեստն է, ևս սովորում

եմ զինել ու կարգալ, ուրեմն իմ արհեստն էլ դա է:
Տեսակ աւեակ արհեստներ շատ կան. ով ինչ արհեստ
ուղի, կրտովրի: Ինչքան երկրագործներ կան, ինչքան
քարտաշներ, ինչքան զարդիններ կան, ինչքան մակ-
ներ: — Ինսահիր մարդիկ էլ շատ կան, որոնք ոչ ու-
սումնութին, ոչ արհեստ դիտեն: Սորանց գործը ա-
մենից գտուար է: Ամենից հեշտ արհեստը մերն է,
որ բացի կարգալ զրելուց՝ էլ մի ուրիշ բան չենք շե-
նում, մի ուրիշ բանի հոգս չենք քաշում, ոչնչ
ջանր զործ չենք կատարում: — Տանը մեզ համար
կերակն ըլքեմած, հայն էլ կատն դրած է լինում
միշտ: Աւատում ենք կշամում, շւտով վեր կենում
զալիս ուսումնաբան. մի ժամ կարգում ենք, երկու
ժամ վագգում: ոչ ոք մեր կամքինչ հակառակում:

18.

Մարդիկումը պեսց ուսումնաբան, իսկ Արամիկը մնաց
տանը, Արշակին չուպեսն տանել ուսումնաբան, ա-
սացին զու դեռ փոքր ես, բան չես հասկանալ. երբ
որ մեծանաս, քեզ էլ կը տանենք վարժարան:

**Արշակը ճարահատած լուռ ու մունջ
սպասեց**

Ճ Ճ Գ պ

Ու որ ճար շտմի պէտք է լուռ ու

մունջ սպառէ: — Ավ որ ճարտար լեզու
ունի, նա լուռ ու մունջ չի սպասիր: —
Ճարտար լեզուն շատ անգամ պէտք է
գալիս: Վնձանաչ մարդուն ամեն բան
չեն ասիլ: — Ուստին պատուց կերակուր
կուտեն, պատին ուստի կերակուր չեն
ուստիլ: — Ես հիմի զիտեմ ինչ կը նշա-
նակեն ջոկ, ջիլ սած, ջեր, մունջ
փունջ, քունջ, տրատունջ ջնջան, ջնջոյ,
դարեջուր, ձռն. մաճ, մաճկալ, մաճար,
տաճար, ճոպան, պարխալ, պաչապան,
ճարտարապետ, պատարագ: Ճարտա-
րապետը մեծ վարպետին են ասում,
որ սովորեցնումէ շինել տուն, կամուրջ,
էլի ուրիշ շատ շենքեր: Շոպանը փոկից
շինած մի երկար ու տափակ շուան է:
Ճան, վեգ, կոճի. երեքն էլ մի բան են
նշանակում: Մաճկալ Պետրոսին շատ
են գովում. տում են շատ քաջ երկա-
դործ է:

Ճ ջ պ

19.

ա բ դ դ ե զ է լ ժ ի լ ծ կ հ
շ մ ն շ ո ւ պ ջ ո ւ ս վ
սամի վաշըմ մա մասուն ու նամը պապիսըմ և
առա մասուն ու նամը մարդը ու մամացը ու ամսուն
ու զի զամանին ու մայ ու զգոփ ուր ուր մայ
Ամամըմ: Ճանենախթ զմանօ վի լի բի համանա
ունակը հման ու ու նամ նամաւակն

Երբ որ գարունը գալիս է, սար ու գաշտ ծլուս
ու կանաչումէ: Մանխակը գալար մարգերի միջեց
պլշեցնումէ իր կապուտակ աշիկները ու մանուկներին
կանչում գէպի իրան, որ զնան իրանից փոքրիկ ու սի-
րուն փնջեկներ շինեն, տանեն սորան նորան տան, հոտ
քաշեն, զուարձանան: Գալիս է սիրուն ծիծեռնակը իւր
բունը զանում, ցնծալով երգում, ճշում, ծլվում,
քանդուածը շոկում, կարկատում շինում, բմբուլով
լցնում, փափկացնում: Մէջը նասում: Մի քիչ ժա-
մանակ որ անց է կենում, վարդն էլ է բացգում: Կարա-
միր շորերով զուգգում, գարբարվում: Անցնումէ Գա-
րունը, մանումէ ամառը: Սա էլ ջոկ տեսակ բա-
րեներ է բերում մեղ համար — անուշ ու հասուն
մրգեր: Գալիս է Աշունըր ու տալիս մեր ամբարնե-
րին ճագաբը ու մի տեսակ պաստական ու տելքըրի
պաշար — ցորեն, հաճար, սմբսկը, տակ գաղաքա-
տոփիլ քընջութ, կարմիր ու անուշ պիլ (ՀՈՎԵԱՅԻ
ԺԱՅԵԿ ԱՌԵԲԱՅԻ — այս ել բան է ելուն)

մայէ պաշինայի — այս ել բան է ելուն)

20.

Մարտիրոսը գնաց ուսումնարան, իսկ Արշակը մնաց սանը. Արշակին ըստվեցան տանել ուսումնարան, ասսցին դու զեռ փոքր ես, բայ չես հասկանալ. Երբ որ մեծանան, քեզ ել կը մանենք վարժարան: Արշակը
ճարսհասած լուռ ու մօնջ սպասեց:

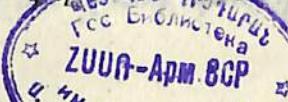
Այս աշխար առ զայ և այս զայ զայ այս զայ պահանջան առ զայ
Վերջապէս ուսումնարան գնալու գոր
շատաւ, Արշակի ուժ տարին լրացաւ:
առ առ մաս մայր մայր մայր մայր մայր մայր մայր
զայ
զայ զայ զայ զայ զայ զայ զայ զայ զայ զայ զայ զայ զայ զայ զայ
Արշակը մեծացաւ, դառաւ ուժ տաւ
բեկան: **Ամեն մարդիր** ունեցած քաւ
նին կը շատանի: — **Ասած է.** ոչ ոք իրա
թանին թթու չե ասիլ: — **Վաս ուտեմ**
պաս, ինչ թանե սպաս: — **Ճապուշ**
չին չիմի առ դիտէ, թէ ինչ կը նշանաւ
կը, թի, թագ, թառ, թառ, թեժ,
թեփ, թեփ, թիզ, թոկ, թոք, թուզ,
թութ, թուշ, թուփ: — **Կանիէլը հիմի**

գրում է աւ վերջացած շատ բառեր:
օրինակ՝ չաւ, լաւ, կաւ, եկաւ, իմա-
ցաւ, տարաւ, բերաւ, կերաւ, իրաւ,
անիրաւ: — **Խապէտք է միտսապահեմ**,
որ բառերի մէջ օ չըլլեմ, եթէ չառ-
տատ չգիտենամ, որ օ պէտք է դրել:
Արդէն մի քանից բառ դիտեմ, որոնք
օ տառով են սկսվում ինչպէս են օդ,
օր, կեսօր, օրէցօր, օրապահ, օրական,
օրէսք, անօրէն, տնօրէն, օրինակ, տա-
րօրինակ, օդուտ, անօդուտ, ազգօդուտ,
օդնական, անօդնական

առաջ և զայ բառ այցախող առաջ այ
բարսի:

21.

ա բ գ գ ե զ է լ թ ժ ի լ ծ
ուսչ չ ձ ա մ ն շ ո ւ շ ա պ զ ա ն
զ ա ս ա ր փ ա յ ո ւ թ փ ա բ ա ր ս ա մ
ա գ ա ս ա գ գ ե ա յ ի ծ ա լ ի ս ա յ ի օ չ
պ ա ն ի, Ա ր ա ր ա ս, Ա ր ա գ ա ծ, Ա ր ո լ ի ս, Ա ր զ ա ր, Ա ւ ա զ,
Ա շ ե ս ի ս, Ա լ ա ր ի ս, Ա լ ա ր ի ս ա մ ա ն ո ւ ր: — Գ ո ր ի, Գ ո ւ մ բ ր ի,

36218-66

Գրիգոր, Գալուստ, Գաբրիել, Գևորգ, Գալքանդ,
Գանիել, Գուհիթ, Գիլեզան, Երեմիա, Եփրեմ, Եփրամ,
Ելիսավետակօլ, Զարոհի, Զանաղսն, Զաքար, Յագու-
հի, Յաղէս, Յաղիէժ, Յարագետ, Յիրակն, Կուր-
գետ, Մանուել, Մարգար, Մարգարիա, : Մարիամ,
Մարկոս, Մեծական, Նուշան, Նուշնիկ, Նուշի, Ուտ-
րոս, Ուտերբուրգ, Ուշլառնի, Սարգիս, Սրբոհի,
Սիրունիկ, Սահակ, Սիսակ, Վարդան, Վահան, Վահ-
րմի, Վասուկ, Վարդանուշ, Վարդուհի, Վարդիթիք,
Տիբուհի, Տիբունիկ, Տայն, Տարք, Տրիտոն, Օշական,
Օրգուբագ, Օսաննս: —
Հայոց արագո զօրեց զուշի ոյ
Հայոց բամբիջո մելուն մելուն զրեց
ուրբուրա, ուրբ 22. ուրբ վամբիջոյ
մայնամբուն, մայնամբո
Վերջապէս ուսումնարան գնալու օրը հասաւ.
Արշակի ութ ասրին լսացաւ:

Կա շատ ուրախացաւ այդ օրը և շատ
իսպաց

Խ ի Պ ղ Ի ի

Երշակը շատ ուրախացաւ և շատ
իսպաց: Եսած է, շատ չը խաղաս, որ
չըկաղաս: Ես հիմի շատ բանի անուն
գիտեմ և կարող եմ շատ տեսակ բա-
ռեր գրել: — Մեծ գրին ասում են գլխա-

տառ: Եղոր գեղերի, Քաղաքների, գե-
տերի, տղամարդկանց և կանանց անուն-
ները պէտք է գրել գլխատառով: Երկու
կէտին ասում են վերջակէտ: Ուր որ
մեր մի ասածը վերջանում է, այնտեղ
դնում ենք վերջակէտ: Եմեն մի նոր
սկսվող բանի առաջին բառը գլխատա-
ռով պէտք է գրել բայց ոչ թէ ամ-
բողջ բառը, այլ նորա առաջին տառը
միայն: Ես հիմի պէտք է գրեմ զանաձ
զան բառեր: Խանում, Խաթուն, Խա-
չատուր, Միկիթար, Խաշել, Խոփ, Խոփ
Խոսք, Խուլ, Խախուտ, բախտ, Կաղար,
Կուկաս, տաղ, վաղ, մաղ, Կարարաղ,
աղաղակ ասող, շտղ, խօսող, տանող,
բերող մեղը, կաղիս, գեղ, գեղ, կեղին,
դրղ, դրղացնող, այդ օրը և այս օրը,
այսմէս և այնպէս, հայր և մայր, եղ-
բայր և հօրեղբայր, արկ և անձրև, տե-
րեւելթեա, Տաթեա և սրաթեա: Իմ եղ-
բայրա գնացել է Եղբաւագեմ: Իմ հայրս
այստեղ է: Խանկ պատողները շատ թթաւ

Են ոլինում և դառն. գրքա վսամ են. տառ
լիումատամներին: Եւնավերդանարու պահու
տոփիչ է իրուստասց և կայքայ գուշի զդան
դու դալ: աժիածդմբ ուն նասա սիշամը
բժումա և նախա 23: Պահաստ մի դան

Արարտիրոսը գնաց ուսումնարան, իսկ Արշակը մասց
աննր. Արշակին չուզեցան տանել ուսումնարան.
ասացին զու գեռ փոքր ես, բան չես հասկանալ
երբ որ մեծամաս, քեզ էլ կը տանենք վարժարան:

Արշակը ճարմհասած լուռու մունջ սպասեց: Ակր-
չապէս ուսումնարան գնալու օրը հասաւ. Արշակի
ովթ տարին լուսցաւ: նա շատ ուրախացաւ այդ
օրը և շատ խաղաց

Եւ իւր բարձր ձայնը ցոյց տուառ եր-
կելով

Ե Գ Թ Ե Ը Թ Մ Ե
Կ Խ Ա Ծ Պ Ս Վ Տ Օ

Արշակի ձայնը շատ բարձր է: Եա
առաջ ասր ու ձոր ընկած խաղումներ:
Եթէ միշտ այդպէս մնար, ո՞վ դիտէ
ինչ կը դառնար: Ասածէ, ձին որ սան-
ձած չը պահեա, չափից դուրս կըկտառա-
ղի: Անձրէ որը հաւերին ջուր տուող

շատ կըլինի: — Ես մինչև հիմի չեի կա-
րողանում գրել — ձեթ, ձախ, ձմեռն,
ձմերուկ, ձեզ, ինձ, բրինձ, ինձոր, ձեռք,
ձնծաղիկ, հունձ, հնձող, հնձան, բոյս,
լոյս, ծոյլ թոյլ գոյն, իւր, իւղ գիւղ,
հարիւր, արիւն, չարութիւն, բարու-
թիւն: Արշակը որ իմացաւ, թէ ու-
սումնարան պէտք է վնայ, սկսեց երգել —

Ես կերթամ վարժարան,
Այնտեղ շատ տղայք կան,
Կոցա հետ կըկարդամ:
Կոցա հետ կըխաղամ:

Ե Գ Թ Ե Ը Թ Մ Ե
Կ Խ Ա Ծ Պ Ս Վ Տ Օ

ոյ Ասու ո թօնուրու և զախ զիւսան պինուրուն (*)
ոյ ո զախ զախ և զախ զիւսան պինուրուն ո պագ գիւնուրու

ասի վեց մինչ աշխատական առջեցր տառեր առց
մումիս պահ թիւն յազր նախարար
պատճառ ունենաւ եւ ինքը առջեցր ըլլուց և
ուրոց ինսիսէ ինչն ու բնագու քայլած մուն
բաժիք բայ գոյ մոցք առնել լուծ ալոյ
բաղաձայն տառեր^(*)

մայ գլուխառառեր առն ապոյ
նախայից առն ապոյ
Ա Բ Գ Դ Ե Զ Շ Ը Ւ Յ Ւ Շ Ո
Խ Ծ Կ Հ Չ Չ Ս Վ Տ Յ Ւ Փ Փ
Զ Պ Ջ Ջ Մ Վ Տ Տ Յ Յ Ւ Փ Փ
Օ Ֆ

Նօտր գիր

Է Գ Դ Ե Զ Շ Ը Ւ Յ Ւ Շ Ո
Հ Յ Շ Ձ Տ Վ Շ Յ Շ Յ Շ Ո
Ր Ր Վ Վ Վ Վ Վ Վ Վ Վ Վ Վ Վ Վ

(*) Բաղաձայն տառերը պէտք է կրպացնել թ տառի յա
մեմամբ, բայց և եւ յ տառերի անունը պէտք է տալ ինը և յի.

և առաջնամաս պարունակու պահանջման միջնա
կրթականից թել ԱՊՌՈՒԹԵԱՆՑ նիկիթ միջնա
պահանջման պայմանից ու առաջնամաս պահանջման
Յոյս յետոց յայնի յանկարծ վերայ, երեխայ,
ընծայ, տայց: — և մի երեխայից շատ բան իմացայ:
— թող նա ել գնայ իմանայ: — և մի հայերէն նաւ-
մակ ստուցայ, եթէ դու կարգայիր ու իմանայիր,
շատ կրպարմանայիր: — և հայ կերայ կշտացայ, յե-
տոց վերիցացայ, լուացուեցայ, հագնուեցայ ու ճանա-
պարհ ընկայ: — Ծառավիր պատուիլիր, որ ուշնայ,
շուտով գնայ նամակն ստունայ: — այ, հայերէն,
հայաստան, հայոց աշխարհ:

Աշխարհ ճանապարհ շնորհք, աշխարհական,
ճանապարհորդ, շնորհալի, շնորհառ, շնորհակալ,
խոնարհ: — ու նոյն զգացաց սերմայ ա լոյր է
ու այ զիւսու ընու յազր չ զայն իւ մըս և յիլ
միս և յիւսոյ

նա, դա, սա, սուս, գորա, նորա, սոցա, դոցա,
նոցա, քո, այո: Դու ինքդ գնա ասա: ինչ որ անելու
ես, ինքդ արա: Գնա, ասա, արա: Յորենը տար աղա,
յետոց արի խաղա: ապա մնա այստեղ ու կարգա:

Հայութ կը լինի այս այս այս այս այս այս
թիւ, լըիւ, խասիւ, հաշիւ, հիւանդ, հազիւ հապ,
իւր, հարփւր, արփւն, ձիւն, միւս, զօրութիւն,
փրկութիւն, և այն. արե, անձրե, բարե, մինչե,

տերեւ, տերեւաթափ, տերեւազուրկ, անձրեւու, ձեւ,
անձրեւ, գեղեցկաձեւ, ձեւաւոր, հոգեւոր, կարեւոր,
հարկաւոր, զօրաւոր, մեծաւոր, փոքրաւոր, ձիաւոր,
բախտաւոր, թագաւոր, փառաւոր, թեւաւոր, ձեւաւոր,
շնչաւոր, ոսաւոր, ոսանաւոր. և յարեւաւ,
բարեւաւ, Արածեան, Տիրդանեան, Հայկազնեան, Ար-
շակեան, զօրութեան, տէրութեան. և այլն. մահ,
մահուան, տարի, տարուան, աշունքուան, ձմռուան,
ամսուան, ժամուան, օրուան, գիշերուայ, ցերեկուայ,
ասուիլ զրուիլ գոռուեցաւ, բերուեցաւ, ստացուե-
ցաւ, մլրտուեցաւ, լուացուեցաւ, փրկուեցաւ, տպա-
տուեցանք, ապատուեցան: (Զը պէտք է զրել սալ
ուռում, այլ վում, օրինակ՝ մաշվում, հալվում,
ջրվում, զրվում, և այլն): Այն բառերի մէջ, ուր չէ
պահանջնում ու երկրաբառի կրիսումն, պէտք
չէ զրել և ինչպէս շատերը զրում են ասվել բեր-
վել, և այլն, այլ պէտք է զրել ու ասուիլ բե-
րուիլ, և այլն:

ապար ապաս ապամ ապար ապաս ապա ապա
ապամ պա ապաս ապա պա ապա ապ. ապա
ապաս պաս պամպան ապաս ապաս ապա պա ապ
ապամ ու բնասաւէլ էս ապաս ապամ պամպան:

Աբէլ Միքայէլ, Գաբրիէլ, Ռափիէլ, Սամուէլ,
Առաքէլ, Յովհաննէս, Անհերսէս, Արտաշէս, Ռուբէս,
Գուրգէս, Աշխէս, Խորէս, և այլ յասուկ անուններ:
մայթիսոյք, սովոր, մայթ, մայթաց, յարեւաց, բա-
րսի, մայթիսի, տանձենի և այլն:

կլ եմ ես են եց եր

Գրել ասել նստել տանել զրեմ, ասեմ, նստեմ,
տանեմ. զրեն, ասեն, նստեն, տանեն, ասեց, զրեց,
նստեց, խօսեց, (և այլ բայեր). տներ, գեղեր, քա-
րեր, քաղաքներ և այլն:

Դ

Մարդ, վարդ, զարդ, գիրքդ, տետրակդ, մատիսդ,
մատդ, մօրդ, կարօտդ, հայրդ, մայրդ, (և ուրիշ
շատ երկրորդ դիմի բառեր):

ով ող

Գրքով, գրչով, թղթով, մատիտով, հօրով, մօրով,
(և այլ գործիականք). ասով, լսով, խօսով, գտնով,
(և այլ գերբայք):

Մօտ, մէջ, յետ, հետ, խօսք, հոտ, հոր,
հօր, առաւօտ, կարօտ, արօտ, ջրոտ, ցեխոտ, քա-
րոտ, մրոտ, Գէորդ, ազգային, ջրային, օդային,
թղինի, նոնենի, տանձենի և այլն:

Քոյօն Քոյօն՝ Խոսկան Խոմիքն Խոչըր Քոցը
Հումազ Հումազ Հում Հում . (Զմանաժղոր ԱՅ Ճ) : (Զմացը ԱՅ Ճ)

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՒԹ

Digitized by srujanika@gmail.com

ԱՐԵՎԱԿԻՆ ՏԱՐԱԿԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երկար ժամանակ անհամբեր սպասում էի, թէ
երբ պէտք է ինձ ուսումնարան տանեն: Ուսումնա-
րանի մօտովն անցնելիս որ լսում էի աշակերտների
կարգալու կամ երգելու ձայնը, սիրառ մի ուրիշ կերպ
էր դառնում: մոքում ասում էի, ախ, երբ կը լինի,
որ ես ել գորանց մէջը լինիմ, գորանց պէս կար-
գամ, զորանց պէս երգեմ, զորանց հետ խաղամ:
արդեօք կարժանանամ այդ օրին: Մէկ խօսքով, լի-
զուով չեմ կարող ասել, թէ ինչքան ցանկանում
էի ես ուսումնարան դալ: Վերջապէս փափաքիս հա-
սայ: Հայրիկս մի առաւօտ ինձ յայտնեց, թէ երկու-
շաբթի օրը քեզ տանելու մասում մարան, և այսօր
պէտք է դնամ քո ուսման պիտոյքներն առնեմ: Այդ
օրը ես ել հաց ժամկետ չափազանց ուրախութիւնիցու:
Երեխային հայրս երաւ տուն, ի՞նչ ասես որ չեր ա-
ռեւ: Շաւղին, թանապէ, թանաքաման, դաստիքը,
առանակ տեսակ գրածապրեր, դրչափիթեր, դրասախո-

տակ, քարեզմիներ, մատխաներ, մի քառակուսի քանոն, մի սիրուն գլուխահատ: Այդ բոլորը ջոկ ջոկ թղթերում փաթաթեցի ու զրի պահարանումն, որ ոչ ոք ձեռք չըտայ, մինչեւ հասաւ երկուշաբթին, — ուսումնաբան գնալուս օրը:

ՅՊՈՂՄԴՅ ՅԱՅՍ ՇԱԲԱԹՈՒՑՅ ՕՐԵՐԸ

Առաջ եկաւ երկուշաբթին,
Նորայ յեանից երեքշաբթին:

Մէկ էլ յանկարծ ըրեւարթին զայլի
իւր չեռ բերաւ շինդրշարթին: զայլի
Այս չորս օրը լաւ դիմացանք, զայլի զայլ
դիմացանք Միայն ուրբաթ քիչ ծուլացանք:
յարդի չփառաբաժն եկաւ ուրբախացանք,
վայրի ով և Այս կիւրամի հանգստացանք:
զայլ ովք բանայր նայով չեմ բնայր յի ու զա
նարայ ովք բանայր նայով ովք բնայր նար
ճաքաթբաքանի օմանի ունի: Գլմագեր կարպով կիւրամի օրից սկսած:
ան այցախտական ունի յան բազավ նու խոր
ան այցախտական ունի յան բազավ ունի վայլի չի քայլացանք:
ԵԱՌԵՔԱՆ բազավ ունի վայլի չի քայլացանք: յան բազավ ունի վայլի չի քայլացանք: յան բազավ ունի վայլի չի քայլացանք: յան բազավ ունի վայլի չի քայլացանք:
Աեր սուած փայտից կիրակ են անումի առեւ առած
քացնում, կերակուր եփում մասթ ոնիրը փառում, փայտ
փուկ հաց թիւում անումում, այսանում, բայց մեր
չի յիշում: Աեր գերանի իրակում ին տներու գործերը,

մարաքներ, ժամեր ու վանքեր, մեր տախտակներից յատակ, առաստաղ, աթու, պահարան, սեղան, նստարան, դուռ ու պատուհան և այլ շատ տեսակ կահ կարսաիներ: Էլ որ մէկն ասենք, որ մէկը թուենք. կարծ խօսքով ասենք. ինչ որ փայտից է, ինչ որ ծառից է, նա մեզանից է:

Կամուրջ են շինում, գետերով անցնում: սանդուղք են շինում, վերև բարձրանում: սայլեր են շինում, ապրանքներ կրում: արօր են շինում, հողերը հերկում: օրօրոց շինում, մանկիկ օրօրում: լուծ սամի շինում, եղ գոմեց լծում: քանոն են շինում, տետրակներ տողում: նաւեր են շինում, ծովի մէջ լողում: Էլ որ մէկն ասենք. որ մէկը թուենք. կարծ խօսքով ասենք. ինչ որ փայտից է, ինչ որ ծառից է, նա մեզանից է:

Ո՞վ չի տանձ կերել կամ կարմիր ինձոր. նուռ ու սերկել, զամբուլ ու սալոր, գեղձ կարմրաթշիկ, ծիրան անուշիկ: Հապա խաղողը, և քանի տեսակ, կարմիր ու զեղին, և թուխ և սպիտակ: սա այծծիկ է, նա չամչրենի. սա ինքենի է, միւսը կախանի կամ թէ պահունի: Էլ որ մէկն ասենք, որ մէկը թըւենք, կարծ խօսքով ասենք. ինչ որ փայտից է, ինչ որ ծառից է, նա մեզանից է:

Քրածան մեղուն մեր ծաղիկներից մեղը է ժողովում: քնքուշ շերամը մեր տերեներից մետաքս է շենում: քանի փայտենի գագան, անաստան մեր մէջ բնակվում, մեղնից կերակրվում: Էլ որ մէկն ասենք, որ մէկը թուենք, կարծ խօսքով ասենք. ինչ որ փայտից է, ինչ որ ծառից է, նա մեզանից է:

այ զիշմաժան 2010 ԵՎՈՆԱԿ ու զմեսի դմեցողան
առանք բարձր մակարդակ առնես բառապատճ ժամ
Շաբ վաստա ուն յա և ան տապա ու ուոր հայ
. ամեր Մարտը տալիս է ձնծաղիկ, թ զիշմայան
Ապրիլը կապրյա մանիշակ, ա խոքաս նկամ
Մայիսին բացվում է վարդը ամ և ոչ
Արխակը երգում անուշակ:
Զրաբյան անուշակ անուշակ մմ զանան
Հարում մմ զանան Առաջնորդ մզմի նամակ մմ
ողմը զիցու նամակ մմ զոր Արդյո զիմեցնայա
Յանիսիր մեզ խոս է ապիլս,
Յոկ Յուլիսիր ասաս ցորեն, բայօս Արդ
ամա նամակ Առաջնորդ ու նամակ
ոյ Զի մաս Առաջնորդ ու նամակ
Յու ուրիշ շատ հասուն մրգիր:
Հայ զիցու ոյ շմ ու սիսթ ո շմ զիցու խոքաս
Հայ զիցու ոյ շմ ու սիսթ ո շմ զիցու խոքաս
Սեպտեմբերը մեզ ապիլս է : Հ զիցու ու
առանք զանան անուշակ,
Խաղողի բոլոր տեսակը,
Հոկտեմբերը կարմիր գինին,
Նոյեմբերը բողին ու տակը:
Հայ զիցու ոյ շմ ու սիսթ ո շմ զիցու ոյ
Գեղամակը զանան է զալիս,
Յու ու սիսթ ո շմ ու սիսթ ո շմ զիցու ոյ
Ֆետերուարին սկսում է զալիս ոյ
Փոփոխակի ցուրտ ու տաք օր:
Տարին քանի ամիս ունի: Գրեցեք կարգով յուռ
Նուար ամիս սկսած:

ԾԻԾԵՌՆԱԿ

ԳՅՈՒՅՔ ԱՐ ՔԴ

Խեղճ ծիծեռնակը ամբողջ ցերեկը չի հանգստա-
նում, այլ միշտ թռչելով քնքուշեկ կացով նիւթէ է
հաւաքում—խոտ ու կաւ կրում, իւր բունը շինում,
բմբուլով լինում, որ փափկացնիր ու մշջը նստում,
երեք ձու ածումաւ երեք շաբաթի վերան թուխս
նստում, ձագուկիերահանում: Փափչի անգերը դուրս
եկան թէ չէ, մայրն արդէն գիտէ, նրանոքա հիմա
կերակուր կուզեն, խմայն թռչամէ, լիէս ու գէն
ընկնում, մժեղներ բերում, նարանց կերակրում: Մի
քիչ ժամանակ որ անց է կենում, սիրուն ձագերը
փետրաւորգում են ու թմեւաւրդիւմ, թնից դուրս
թռչում և իրանց մօր հետ ճանապարհ ընկնում,
լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մութ ան-
տառների, բարձր ասրերի, կապոյտ ծովերի վերայից
անցնում, հեռու տեղ գնում: ասա զիցու ոյ

Չմեռն անցնում է, զարտնը մտնում: մեր ծի-
ծեռնակը էլի գտիս է, իւր բունը գտնում, ցնծալով
երգում, ձչում, ծիլում, քանդուածք շտկում, կար-
կատում, շինում, նոր ձուան ածում, նոր ձագեր հա-
նում, պահում, մեծացնում աշխան ժամնակ, առա-
ջուայ նման իւր հետ թռչնում: լայն-լայն դաշտե-
րի, խոր-խոր ձորերի, մութ անտառների, բարձր աս-
րերի, կապոյտ ծովերի վերայից անցնում հեռու
տեղ տանում:

ՊՐԵԺԵՐ բայա ժամ:

Ժամանակ որ առ ճամ:

բարձրացնելու

ԵՐԻ ՊԱՆԴԻԾԻ

ասսարման վայրից Հրանու պատճեն հայեց
չելայի ։ Ծիծեռնակի, ծիծեռնակի, ուշի լին նաև
հայութ գորու գարնանս սիրուն թռչնակ, նուզաւա՞
նասսան Թէպի ուրը ինձ ասա, որ ներմայ խորոված
սիրուն Թռչում ես այդպէս արագւածու ուն զից
սիրու ուրը ԱՌԱ, ժամփի, ծիծեռնակի, ուրուն նասսան
սիրուն ուրը ԾՆԱԾ տեղու Աշտարակի ուն թի մարդ
մէք ու ԱՆԴ շենիր քո բունը մի ուն գայինութի
ու Անոյի հայրենի կառւըի տակ: սիրուն նասսան
զիցրուն մԱՆԴ հեռու ալեսորին որ նուննուն ԵՌ
ու ուր ԵՎ Հայր ունիմ սգաւոր, ու մի նորիսապատճի
նամանից Ար միակ իւր որդուն բանոյի և նաւուն
ուն հետ Ապասում է օրէօր: Այս մասունք մայ-մայ
բայսունի Երբ տեսնես դու նորան, ունոյ ովհմուս
Խնձնից շատ բարե արա: ունէ նաւուն
ոչ ուն Ասա, ժող նասի լայ նաման մանձէ
խոյնաց Աւր անբաղդ որդու վրայ: որ իւ պատճեն
ունոյ նախու պատմիր, ժէ ինչպէս նուն նորոյ
ուն զիցրունատ անտէր ու խեղձ եմ իս:

Միշա լալով, ողբարով, ուն նորուն նուն
կեանքս մաշաւել, եղել կէս: ունոյ բայս
ուն զիցրուն Թէհ, սիրուն ծիծեռնակ, ունոյ-ուն
ուն Խեռացիր, ժամփի արագ ուրբան ովհմուն
Թէպի Հայոց Երկիրը,
ԾՆԱԾ տեղու Աշտարակ:

ԵՐԿԱԲ ԵՒ ՈՍԿԻ

Ուկին նրկաթին արհամարհելով սասաց մէկ ան-
գամ: Նրանի գիտենամ, դու ինչացուն ես, որ մե-
տաղների կարգն ես ընկել. քո սե ու ժանգոտ երե-
սովի մարդու վերայ զզուանք ես բերում: Նայիր
ինձ վերայ, տես իւնչպէս գեղեցիկ եմ փայլում, ինչ-
պէս շողշողում: Նայիր մեր սիրուն օրիորդների ու
հարսների ականջներին ու մատներին, դու կրտես-
նես իմ փառքն ու պատիւը. Նայիր նոցա ձակատ-
ների շարքերին, դու կրտեսնես իմ փայլն ու գեղեց-
կութիւնը. Նայիր նոցա պարսնոցներին ու կուրծքե-
րին, դու կրտեսնես իմ մանեակների ու շղթաների
նրբութիւնը. չեմ հաշվում ապարանջանները, գնտա-
սեղները. գիտեմ որ դու այնքան կոշտ ու կոպիտ
ես, որ այդպէս քնքուշ բաների վերայ ոչ ձաշակ
ունիս, ոչ հասկացողութիւն:

Երկաթը պատասխանեց ոսկուն.

Ես չեմ ուրանում, Ոսկի աղա, որ դու գեղեցիկ
ես. ամեն բանի զարդն ու զարդանքը դու ես. գինդ
շատ բարձր է, աղքատի բան չես: Բայց ինչո՞ւ ես
չափիցդ դուքս գոռոզանում: Քո սիրուն օղակներդ ոչ
ականջի լսելիքն են աւելացնում, ոչ մատներին ու
կոներին զօրութիւն ու ժրութիւն տալիս: ձակատ-
ների փայլուն շարքերը զիսին խելք չեն տալիս, ոչ
կուրծքերի նուրբ մանեակները պրտին գութ ու
խնամք: Կ'ոչ ասեմ մեր օրիորդներին, որ քեզ այդ-
շափ պատիւ են տալիս, քեզ համար հալպում, մաշ-
վում ու բարակացաւ ընկնում: Իմ մի փոքրիկ ասեղը

քո բոլոր գարզարանքներից առելի է օգուտ տալիս։
գիտեն, Ասկի աղա, իմ փոքրիկ ասեղը քանի՛ տուն է
պահում, քանի՛ որբի կերակում։ Իմ խոփն ու ձեկը
ամբողջ աշխարհքին հաց են տալիս։ Իմ ուրագն
ու կացինը աշխարհք են լուսաւորում։ Ոյ, աշ-
խարհք են լուսաւորում։ Յթէ կարծում ես որ չափա-
գանցութիւն է ասածս, ես քեզ կը հասկացնեմ ոյս
բովէիս։ Մարդիկ ինչ որ շինում են, կամ պէտք
է կորեն, կամ պէտք է տաշեն, կամ պէտք է ծե-
ծեն, կամ պէտք է սղոցեն, կամ պէտք է խարսոցեն,
կամ պէտք է կարկառեն։ Իմ ուրագն ու կացինը որ
չպենին, իմ դուրն ու շազափք, իմ աղոցն ու մուր-
ճը, իմ կտրին ու խարտոցը—էլ կարող էն մար-
դիկ քար քարի վերայ գնել, փոյտ փոյտի վերայ։

Աչա այդպէս պարծենկուա ես դու, Ասկի աղա. քո
փայլունութիւնիցդ կուրացած՝ ուրիշի լաւութիւնը
չես տեսնում։

ՊԱՅՏԱՐ

Նալբանդին պայտառ են ասում, պայտ
Պայտ ու բեեռ՝ նաբ ու մեխին.

Զնդանին սալ են անուանում,

Մուրճ կամ կուան՝ մեր ժաքուին։

ԿԵՆԴՐԱՆԻՆՔԻ ՎԵՃԱ

Եզր, կովը և նունը վիճում էին միմետնց հետեւ.
ամեն մինը պնդում էր, թէ մեր ակրը ամենից շատ-
ինձ է սիրում։ Ամ նունից այսուհազար ու հայու

Խհարկէ, նա ինձ ամենքիցդ շատ է սիրում. ա-
սում է, Եզր. և գիտէք ինչու համար։ Նորա համար
որ, ես եմ նորա արօրն ու տափանը քաշում, ես եմ
նորա համար ամսառից փայտ բերում։ Նա ինձ է
Ծում ամյունը և իւր ցորենը տանում ջղաց, այն-
պեղ ալիւր շնուռ, յետոյ էլի ես եմ տանում
քաղաք, ուր նա ծախում է այդ ալիւրը և իւր տան
համար առուստուր անում. երեխայոց համար հագնելիք
տանում։ Արենն, դուք ինչ էք կարծում, ես որ ըր-
լինէի, նա ի՞նչողէս կարող էք ապրել։

Այդ Ճշմարիա ես ասում, ասոց կովը։ Քայց
մեր ակրը ինձ ամենքիցդ աւելի որ սիրում է, այդ
նորա համար է, որ նա իմանում է, որ քեզ նման
աշխատակի ու ժրացնա նզնուին ես եմ պահել
մեծացրել։ Ոյս մէկ։ Մէկ էլ որ ես նորա բոլոր զեր-
դաստանը իմ կաթուվս եմ պահում։ Ոյն մածունն
ու կարողը, այն սեին ու կաթը, այն եղն ու պա-
հիրը, այն տաք տաք թանէ, ապար, որ ամեն օր
խպչում են, ում տուածն է։ Տեսնում էք ուրեմն,
որ եթի, ես ըլլինիմ, բոլոր քաղցած կը կոտրուին։

Վու էլ ես Ճշմարիա ասում, սիրուն կոփիկ,
սկսեց նունը։ Ովկ կարող է ուրանալ քո լաւութիւնը։
Նատ անդամ ես ինքս էլ եմ մասնակից լինում քո
տուած անուշ թանին։ Մեր անձարիկնը ամեն խոնցի
հարելիս թանիցն ինձ բաժին է տալիս։ Ավ որ քո
լաւութիւնն ուրանայ, եկու աշքով կուրանայ։ Նա
շատ երախագէտ եմ, ոչ ոքի լաւութիւն չեմ կա-
րող ուրանալ։ Քայց գիտէք ինչ կայ։ Գուք մի ու-

զանաք, որ մեր տէրը ինձ ամենքիցդ էլ շատ է սիրում: Դորա համար մեծ պատճառ կայ. և ահա ասեմ, թէ ինչ է դորա պատճառը: Երբ որ գուք, իմ եզնուկ եղայր, և դու, իմ քոյր կովեկ,—երբ որ գուք գիշերը քնած խորմիացընում էք, ձեզ համար անհոգ ու հանգիստ, ես անդադար տան չորս կողմը պարտում եմ, անդադար մռմռում, հաջում եմ և ձեզ գողերից պաշտպանում: Երբ որ գուք գնում էք անտառ կամ դաշտն արածելու, ես որ ձեզ մօտ չը լինիմ, գիտէք գողերն ու գայլերը ձեզ ինչ կանին: Միտք չէ, եզնուկ եղայր, որ մէկ անգամ գայլի ձանին էիր ընկել, այնպէս էիր գոռդոռում, որ սար ու ձոր թնդում էր: Եւ գիտե՞ս ինչքան հեռու էի քերզանից, բայց ձայնդ ականջս հասաւ թէ չէ, մրուքում ասացի, դէ, բողար ջան, շուտ հասիր, թէ չէ մեր եզնուկի բանը բուրիժ է: Ասելս ու քեզ հասնելս մէկ արի: Մնացածը չեմ ասում, դու ինքդ տեսար, թէ դայլերին ինչպէս հալածեցի, նորանց ձանկերից քեզ ինչպէս ազատեցի: Ուրեմն գուք ամենքդ էլ ձեր կեանքովը ինձ էք պարտական. այս բանը շատ լաւ գիտէ մեր տէրը և այդ պատճառով ինձ ամենքիցդ շատ է սիրում: Ես ինքս էլ նորան եմ ամենքիցդ շատ սիրում: Դուք որ նորան տեսնում էք, շատ անգամ փախչում էք, բայց ես, տեսնում էք թէ, ինչպէս եմ գնում ոտներին փաթոթվում: Դու իմ որսորդութիւնը որ պատմեմ, կը մնաք զարմացած. քանի անգամ մեր տիրոջն ազատել եմ արջի ձանկերից, վարագի սուր ատամերից. գուք այդ չը գիտէք, միամիտ էք...

Ասած է. շոնը որ հաշել սկսի, էլ չեղ դադարիլ: Այնքան հաչեց Եղան ու Կովի հետ, որ տէրն իմացաւ, գնաց նորանց մօտ, շան լեզուիցն ազատեց, ասելով. «Թող տուր դորանց, Բողար. դու չդիմե՞ս, որ ամենքդ էլ ինձ հարկաւոր էք. ոչ մէկդ միւսի արածը չէք կարող անել. այդ պատճառով ես ձեզ ամենքիդ էլ սիրում եմ, գուք էլ սիրեցէք միմանց»:

ՓՈՔՐԻԿ ԳԱՌԸ

Մէկ փոքրիկ գառ, ձիւնի նման մաքուր, սպիտակ, Մի օր գնաց մօր հետ գանչար, որ արածի. Սա իւր կամքին սկսեց թռչել քարերի տակ, Եւ չէր ուղում փոքր միջոց հանգիստ նստի: Այս ու այն կողմ յանդգնութեամբ շափ էր ընկնում թէ քար, թէ ժայռ, թէ փոս, թէ ձոր չէր հարցնում: Որդեակ, հանդարդ, ձայն էր տալիս նորա մայրը. Զգոյշ կացիր, որդեակ, լսիր իմ խրատը: Բայց մանուկը մօր տասամին ուշ չեղ դարձնում: Խը խաղան ու վազվակըն է շարունակում: Եւ վերջապէս երբ մօր խօսքին ականջ չարծւ, Սարի զլիխին իւր գժութեան պատիմն տռաւ: Մի մեծ քար կար այնտեղ ընկած, նորա ծայրում Մեր գառնուկը թռչուտելով խաղ էր անում: Մէկ էլ յանկարծ նորա վրայից վլորուեցաւ, Ատի մէկը քասն տեղից փշրուեցաւ:

Սիդրանկ մէկ անգամ գնաց իրանց հարեանի
տունը, և տեսաւ որ ամեն բան թափթափած ու ան-
կարգ պառթեան մէջ է: Երեխանց շորերը պատո-
տած, զլուխները ըստանդրած: Փոքրերը կովումէին
ու միմեանց ծեծում, իսկ ամենից մեծը հիւանդ
պարկած էր: Տիգրանը ուրիշ անգամ չէր տեսած
այսափ անկարգութիւն այս տան մէջ: Բայց այժմ
այս ամենը տեսնելով, նա միար բերաւ, որ մի ամիս
առաջ վախճանել էր այդ երեխանց մայրը:

Փայլուն արեւը արդիէն մայր մանաւ բանի ց է Ս
Լուսինն էլ վաղուց գնաց թաք կացաւ. յու ամ
Գիշելուայ մութը աշխարհս պատից ոչ ու ամ
Եւ աշնանային ցուրտ քամին փշեց: ու այ
Ամեն մարդ քաշուեց իւր տունը մտացաց, չո
Ամեն երեխայ մօր գիրկին լոփաւ, ու վարդը Ո
Միայն իւրեց որբը, որ շունի հայր, մայրը ու Զ
Աշ մի աղջական, ոչ քոյր, ոչ եղայր, ու բայց
Ուրեմն բորիւ, տկլոր ու քաղցած, այսու ո
Մի տան պատի տակ մնաց կուշ եկած: ու ա
Հայութ առ անձնար ունենած ունի մայր հայտ

ԴԱՇ ԵՒ ՈՒՍՈՒԾՆԱՐԱՆ

Մարդիկ հերկում են գաշաերը և հասիկներ են
ցանում. մանուկները գնում են ուսումնարան և Աս-
տուծոյ խօսքերը սովորում: Հասիկները ծածկում են
փափուկ հողի մէջ, Աստուծոյ խօսքը մտնում է

սատաղ սրտերի մէջ: Անձրւեց երկիրը թրջվում է,
արեթց սպասնում խելացի խօսքերով ու առաքի-
նութեամբ հոգու մէջ ենանց է ընկնում: Հոզի տակ,
խաւարումը չեն ննջում սերմերը չեն ջնջում
սրտիցը բարի ուսմունքները: Աերմերը բուռնում են
կանաչ ծիկրով, ուսումնական աւանդվում է խելօք խօս-
քերով: Արտերը ծածկվում են ուկեզոյն հնձով, ծիչ
ուղ խօսքը կատարվում է բարի գործերով: Աստուծ,
ժամանակին տուր անձրւ, արեւ: Հայր, նահճեցրու
մեր մէջ բարութեան սերմեր: Անձնուց վերան

այս նախը և այսու խառնութիւնունի մասունի մուղու
ման մանցի ինքնակիրը երեւնազի Երբ վ վահանա
վայ սրբ ուղարկույց անց անց և մայսունոց թիվ
ինչո՞վ պէտք է մեր պատերը աղնուացնենք:
Եւմեր միաբր վայլուն լրուսով պայծառացնենք:
այսու նաև ուր սրբակների թութեամբ միայն, բայց
Կաքնակիրը պէտք է մեր բաղձանքին շուռառ համանենք
Առաքինութեամբ միայն,
Առաքինութեամբ:
Հայութ ինչո՞վ պէտք է մեր բաղձանքին շուռառ համանենք
Ամեն տեսակ դժուարութեանց հեշտութեամբ
ոչ բժիշկ ից ու բնուու մանցը սժբայ յաղթենք.
Եր լուսի ընտակուու Զանասիրութեամբ միայն,
յացը խօսի Զանասիրութեամբ: Այսու դր
ներս զիշիք ով նորդիաց նոյ ով զի ին մ

ԱՅՍՈՐՈՒԱՆ ԳՈՐԾԻ ՎԱԴՈՒԱՆ ՄԻ ԶԳԻԲ

Գանասէր մանուկը լռւամուտի առաջը նասած
պատրաստում էր իւր դասերը, իսկ վայլուն արևի
շողքն ընկնելով նորա գրի վերայ, դուրս էր հրա-
փրում նորան, ասելով. — սիրուն մանկիկ, բաւական
չէ, քիչ կարգա, գուրս արի քիչ էլ խաղան: Մա-
նուկը նորան պատասխանում է. — Ոչ, պայծառ ա-
րևիկ, ոչ. ես հիմի խաղալու չեմ, պէտք է դասերս
վերջացնեմ:

Մանուկը շարունակում է իւր գործը, Մէկ էլ մի
սիրուն թունակ թութուալով գալիս է իցնում պա-
տուհանի վերայ և ծվյալով ասում: Միրուն ման-
կիկ, բաւական չէ ինչքան կարգացիր, գուրս արի
երգիր, խաղան, զուարձացիր: Խսկ մանուկը պատասխա-
նում է: Ոչ, սիրուն թունակ, ոչ. ես դեռ չեմ կարող
խաղալ ու երգել, քանի որ գասերս գեռ չեմ պատ-
րաստել:

Մանուկը շարունակ գրում է ու կարգում, բայց
հիմի էլ կալմիր կեռասն է երեսում նորա աչքին ու
վափառմ ականջին, թէ բաւական չէ ինչքան զրե-
ցիր, արի իմ ծառի վերայ բարձրացիր, հասած կե-
ռասներս կեր: ու կշտացիր: Խսկ մանուկը պատաս-
խանում է. շնորհակալ եմ, այժմ գործունիմ, ախոր-
ժակ չունիմ:

Ա երջապէս գործն աւարտեց. ոչ ոքի խօսքից չը-
խարուեց, իւր դասերը լաւ պատրաստեց, յեսոյ գէ-
պի այգին վագեց և համարձակ ձայնով գոչեց:

— Այն ովկ որ ինձ հրաւիրում էր. եկէք, այժմ

Ես պատրաստ եմ չբոլորիդ առաջարկութիւնը կա-
տարել:

Այնուհետեւ արեգակն էլ աւելի գեղեցիկ էր
թվում նորան, թունակն էլ աւելի սիրուն ու քաղցր
էր երգում, իսկ կեռասենին աւելի հասուն պտուղ
ընծայում:

Ի ՞ ՞ Ի ՞

Այնպիսի աշակերտներ կան, որոնք ասում են.
այսօր խաղանք, վաղը կըսովորենք դասներս. բայց
կան և այնպիսի աշակերտներ, որ ասում են. վաղը
կրխաղանք, այսօր դասներս սովորենք:

— Ո՞ր տեսակ աշակերտները լաւ կը սովորեն ի-
րանց դասերը:

Ե Ր Գ Ե Ր

ՊԱԿԱՆԵՐ

Վարդ ծաղկին լինինք նման
եւ օրինակ հեղութեան.

Թող վարդը հանգստանոյ

Մեր մաստաղ սրտի վերայ:

Ազնիւ սիրուն մանիշակ,

Համեստութեան օրինակ.

Տուր մեղ ծաղկեկ գեղեցիկ,

Քո քնքոյշ հոտ անուշեկ:

Օրինակ անսեղութեան, և տակառար ու
Դաշի սիրուն գու շուշան. շնառ
Հայոց կարդ եղեր մեր պարին, անուն անուն. Ա
Կայոց ու Եկ միացիր մեր երգին; Ե, մազուն նախի
բառու մահանաչ խոտը դաշտերի մոջ նարդը ու
Մեր սրանին է սիրելի. Անուններ
Թող ոսար կաղնի ծառի
Պասկ լինի մեր գլուխն:
Սիրուն կանաչ պատկին
Թող միանանք, բարեկամք. մայրան. Ա
Եւ յայն անբաժան գալարայ զօրու
Երակ մեղնից յաւիտեան: Խայրին և մայ
ՄԱՅՐԵՆԻ Լեզուի ողմանը ընալ
Ո՞վ մեծաքանչ գու լեզու,
Ո՞վ հեշտ բարբառ մայրական,
Փափկահնչիւն քո բառերուդ
Նման արգեօք այլ տեղ կան:
Գու որ նախ ինձ հնչեցիր,
Նախ սիրոյ ո՛հ, հեշտ խօսքեր
Այն նախ դքեզ թոթովելու
Դեռ իմ մարդեն չէ ելեր:
Ի՞նչ գառն միշտ է սրախ, իր
Երբ օտար տեղ ու լեզու
Բռնի իրեն զիս կըքաշեն,
Սրտիս արգան կը հեղու:

Ո՛հ, զայն օտար կո սիրել անուն
Բնաւ չեմ կարող ի սրտէ.
Զե, այն չեմ քարցը իմ լեզուն Ա
Որ սիրով զիս կողջունէ անուանը
Մայրենի անուն լիզու, կեաց անսասան, կեաց յաւէտ,
Կեաց միշտ լեզուդ գու հայկաժան,
Կեաց ծաղկալից, ծաղկաւէտ: մզուն
Են ուսուր մայրենաց բնակ մեցնար նորու
Են ան անուան անուան անուան
ՏԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՆԻ ԸՆ

Անօթի, ծարաւ, պլուխը քաշ զյածը Ա
Եւր ծնողներից վաղուց պրացած, բյաօք
Հօր տանից տեղուց արդէն հեռացած անտ
Երջում էր մանուկի մոլով մոլորուած: Ա
Երջում էր բոկոսն, շորերը պատռած,
Աղի արցունքով աչքերը լցուած.
Ի՞նչպէս անդզայ սիրտ պէտք է լինէր,
Որ այս թշուտոին տեսնէր, չցաւէր:
Եւր բնիկ երկից, ծնողներից զրկուած,
Օտար աշխարհում գերի մատնուած,
Անգութ մարդկանցից հալածուած, տանջուած,
Այս էր խեղճ մանկան ձակատին գրուած:
Նաս տեղ ման եկաւ, շատերին խնդրեց,
Եւր սրտի յաւերը շատերին պատմեց,
Քայց նորա ինդիլն իղուր անց կացաւ,
Սրտի զգացմունքը ո՞ւ ո՞ք չիմացաւ:

ԱՌԱԽՈՏԵԱՆ ԵՐԳ ՇԻՆԱԿԱՆԱՑ

Դաստիարակության պատմության մասին

Այ մարդ, այսօր շատ քնեցար ննջեցիր,
Առաւոտեան հով ժամանակն անցուցիր,
Արեգակը ծովի ծայրէն ծագեցաւ,
Զերմութիւնը ձորն ու դաշտը փռուեցաւ:

Ըսկերներդ վաղ արտերը գնացին.
Ցորեն, գարի, գերանդիով հնձեցին:
Խուրձ կապեցին, բարդ բարդեցին դաշտումը,
Նստան հանգչել կաղնիների հովումը:

Այ մարդ, վեր կաց, սառը ջրով լուացրափիր,
Գոտիդ կապիր, գերանդիդ առ, դաշտ հասիր,
Քանի հով է, հունձդ արա արտումդ,
Հունձդ հնձէ, մի ծուլանար գործումդ:
Խօնչ ես պարկել, ի՞նչ ես քնել, սիրական,
Արեգական շողը հասաւ մեր զբան.
Մի ծուլանար, ժամանակդ խնայէ,
Այն պիափ մեզ բոլոր ձմեռը կերակրէ:

Երկիր ՀԱՅԿԱՅ
Ֆնձացէք, լերինք Արարատայ,
Ֆնձա Հայաստան, երկիրդ Հայկաց.
Ֆնձա, ցնձա, ցնձա, ցնձա,
Ֆնձա, Հայաստան, երկիրդ Հայկաց:

Մեր նախնեաց անմահ անունները,
Պարծանքով յիշեն մեր սերունդները.
Ցնձա, ցնձա, ցնձա, ցնձա,
Ցնձա, Հայաստան, երկիրդ Հայկաց:

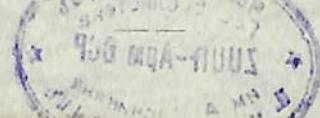
Սրբեցէք քնարի լարերը ժանդոտ,
Ելէք Հայաստան երգով եռանդոտ.
Ցնձա, ցնձա, ցնձա, ցնձա,
Ցնձա, Հայաստան, երկիրդ Հայկաց:

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱԳՈԹՔ

Այր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն
քո. եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո,
որպէս յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ
տուր մեզ այսօր: Թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և
մեք թողումք մերոց պարտապանաց. և մի տանիր
զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա զմեզ ի չարէ. զե
քո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւի-
տեանս. ամէն:

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

Փառք և երկրագութիւն ի բարձունս Հօր և
Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւի-
տեանս յաւիտենից. ամէն:

• զյամնեռուս շահնա բամախամ դմ
• զյամքառոյն դմ մեջի իրամածղաթ
• անձնութեանց անձնութեանց անձնութեանց
• լաբլամ բոյցից մասապան անձնութեանց
• առանեա զյամայ վյաճա գչեցցի
• առանեա լաբլա մասապան գչյի
• անձնութեանց անձնութեանց անձնութեանց
• լաբլամ բոյցից մասապան անձնութեանց

մանա վերը պատահաւ առ առ դմ ուսա
ոգ քառի միջեց առ առ առ առ առ առ առ առ
բարարարաման դմ բարարարամ ամբողջի սպաս
և սպաս դմ այ
պատահ դմ և պատահարազար ըստմ քառործի դմ
դմ այ այ այ ամբողջի լու մատիւնցուի և բակ
գրադի և մատիւնցոր և մատիւնցուա և ոգ
ամեն ամեն

մանա վերը մատիւն և բարու և դու մատիւն

և դու մատիւն և մատիւնքարարայից և գուսի
ուսա և այսի և նենա օպրու մատիւն և բարու

Վիճակ է 15 կող:

2013 3228

